

***BETREFT : Bouwaanvraag: vervangen van 24 windturbines door 14 windturbines,
oostelijke strekdam-LNGdam te Brugge (retrofit Zeebrugge)***

Nummer : INBO.A.2007.163.
Datum : 26 – september – 2007
Auteur : Joris Everaert
Vragen naar : Joris Everaert
tel: 02-558.18.27.
e-mail: joris.everaert@inbo.be
Kenmerk aanvraag: 8.00/31005/12486.10
Datum aanvraag : 03 – september – 2007 (ontvangen 6 – september – 2007)

Geadresseerde :
Agentschap R-O Vlaanderen
Ruimtelijke Ordening
Werkhuisstraat 9, 8000 Brugge
t.a.v. Mevr. Nicole Keukeleire

Geachte,

Op 25 september 2006 maakte het INBO op vraag van de uitbater Aspiravi een advies op voor een geplande retrofit van het windturbinepark in de haven van Zeebrugge, waarbij de bestaande windturbines zouden worden vervangen door 12 nieuwe en grotere windturbines met hoger energierendement (advies INBO.A.2006.121, Everaert 2006). In 2007 werd dit plan op vraag van de dambeheerder aangepast en uitgebreid (met “maximaal” mogelijk energierendement) tot 15 nieuwe windturbines (2 bijkomende turbines op de LNG-dam en 1 bijkomende turbine op het stukje dam loodrecht op de oostelijke dam nabij het sternenschiereiland). Naar aanleiding van dit nieuwe plan, en op basis van de meest actuele situatie en nieuwe bevindingen, werd door het INBO dan op vraag van Aspiravi een nieuw advies opgemaakt voor dit plan (advies INBO.A.2007.82., Everaert 2007, zie bijlage). Dit nieuwe advies annuleert en vervangt daarom het voorgaande advies INBO.A.2006.121. In de uiteindelijke huidige bouwaanvraag van Aspiravi werd de 15-de turbine thv. het sternenschiereiland op een stukje dam loodrecht op de oostelijke dam) weggelaten.

Het INBO blijft bij het besluit van het laatste advies gericht aan Aspiravi (INBO.A.2007.82). Hieronder volgt een deel van dit besluit, excl. voorstelling van alternatieven.

“Allereerst dient bemerkt te worden dat het voorgestelde plan negatief zou moeten geadviseerd worden op een locatie waar nog geen windturbines staan, o.m. in toepassing van de richtlijnen uit de Omzendbrief EME/2006/01-RO/2006/02 en de Vlaamse, nationale en internationale wetgeving terzake. De berekende negatieve impact, zoals beschreven in de analyse van deze nota, kan namelijk vermeden worden door de turbines op een andere locatie te bouwen (toepassing ‘algemene natuurtoets’, Decreet Natuurbehoud). We mogen niet vergeten dat het hier o.m. gaat om een negatieve impact op een internationaal belangrijke broedkolonie sternens in een beschermd Vogelrichtlijngebied. Op dergelijke vogelrijke locaties moet het plaatsen van windturbines op basis van het voorzorgsprincipe (zie Omzendbrief) steeds vermeden worden.

Met uitzondering van de geplande windturbine nr. 15 (Figuur 2, 9), moeten we aan de oostelijke strekdam, Noordkaai en LNG-dam in Zeebrugge rekening houden met het feit dat er momenteel reeds windturbines staan. Enkele van de bestaande 400 kW windturbines ter hoogte van het sternenschiereiland, veroorzaken sinds 2004 een significante negatieve impact op de broedpopulatie sternens. Het broedgebied van die sternens (grenzend aan de windturbines) kreeg in 2005 ook de erkenning als ‘speciale beschermingszone’ (Vogelrichtlijngebied).

Er werd daarom vanuit het INBO in toepassing van o.m. het Decreet Natuurbehoud reeds sinds 2004 geadviseerd om enkele van de bestaande 400 kW windturbines ter hoogte van het sternenschiereiland tijdelijk stil te leggen gedurende de meest kritieke periode (dagperiode in broedseizoen) zodat geen significante negatieve effecten kunnen optreden (Everaert 2004; Everaert & Stienen 2006b). Ondanks deze wettelijke verplichting werden er echter tot nu toe geen dergelijke mitigerende maatregelen genomen. Op basis van de beschikbare gegevens, is het stilleggen van de windturbines de enige doeltreffende maatregel. Ondertussen werd in het kader van de wetenschappelijke monitoring berekend dat er tijdens het broedseizoen 2004, 2005 en 2006 al tot meer dan 500 beschermde sternens in aanvaring kwamen met de windturbines.

De bovenstaande wetgeving (Decreet Natuurbehoud) staat los van de beschreven ‘instandhoudingsdoelstellingen’ (win-win situatie) voor het betreffende Vogelrichtlijngebied. Uiteraard dient naar de toekomst toe gestreefd te worden naar deze win-win situatie in samenspraak met de uitbater (Aspiravi) van het windpark. Een voorstel door Aspiravi voor een dergelijke win-win situatie ligt nu voor, zijnde de vervanging van de bestaande windturbines door een kleiner aantal grotere windturbines met meer tussenruimte en meer vrije vliegruimte onder de wieken. De bestaande wetgeving dient hierbij echter ook nauwkeurig toegepast te worden.

De potentiële impact van de 15 geplande 800/850 kW windturbines in Zeebrugge (ter vervanging van de huidige turbines) op de sternens in het Vogelrichtlijngebied “Kustbroedvogels te Zeebrugge-Heist” waarvan het sternenschiereiland deel uitmaakt, werd in detail onderzocht.

In toepassing van de Omzendbrief EME/2006/01-RO/2006/02, kan de geplande windturbine met nummer 15 (Figuur 2, 9) geen vergunning krijgen omwille van zijn inplanting binnen de perimeter van het juridisch beschermd Vogelrichtlijngebied. Voor deze windturbine kan er momenteel geen betrouwbare inschatting van de impact worden gemaakt aangezien op die locatie in de huidige situatie geen windturbine staat (geen referentiesituatie van aanvaringssslachtoffers en verstoring) en er geen specifieke tellingen zijn verricht van het aantal overvliegende vogels aldaar. Er zijn wel duidelijke indicaties dat deze turbine in vergelijking met de huidige situatie voor bijkomende hinder kan zorgen voor zowel sternens, meeuwen, watervogels e.a. Deze geplande windturbine nr. 15 adviseren we dus negatief omwille van de ligging binnen het Vogelrichtlijngebied (juridisch onmogelijk) en de waarschijnlijke bijkomende impact op vogels.

Op basis van de beschikbare gegevens en analyse, en in de veronderstelling dat de vlieghoogteverdeling van de voedselvluichten in de toekomst ongeveer gelijk blijft met de situatie in de periode 2001-2006, zouden de geplande windturbines met nummers 1-14 (Figuur 2, 9) geen duidelijk significante impact op de broedpopulatie sternens veroorzaken (‘passende beoordeling’). In de analyse werd geen rekening gehouden met een situatie waarbij in de toekomst relatief meer voedselvluichten zouden voorkomen op rotorhoogte. In een dergelijk scenario zou wel een significant effect op de

populatie kunnen ontstaan. Het optreden van een dergelijke onvoorziene situatie lijkt ons wel onwaarschijnlijk, maar kan uiteraard niet volledig uitgesloten worden.

De vervanging van de huidige windturbines door de geplande turbines nr. 1-14, zal op basis van de analyse en enkele aannames (vlieghoogteverdeling) in vergelijking met de huidige situatie een belangrijke en noodzakelijke verbetering zijn voor de situatie van de sternes, en komt in dat opzicht dan ook tegemoet aan de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Vogelrichtlijngebied waarin duidelijk gesteld werd om samen met de uitbater te streven naar een optimalisatie van de situatie waarbij een "win-win-situatie" het uitgangspunt is.

Toch zal de ingeschatte negatieve impact op de sternes (Tabel 9,10) niet onbelangrijk zijn, zeker gezien het internationale belang van de broedende sternes in het Vogelrichtlijngebied. Elke negatieve impact van een vergunningsplichtige activiteit moet zoveel mogelijk vermeden worden (zeker voor een impact op een speciale beschermingszone zoals hier het geval), o.m. in toepassing van het Decreet Natuurbehoud (zie verder). De grootste impact op de sternes zal kunnen optreden in de zone van de geplande windturbines met nummers 3-7 (Figuur 2, 9). De berekende impact (extra mortaliteit in de populatie) van 0,21% voor de Vestas V52 met 60 m ashoogte (kleinste type), zou in vergelijking met de andere onderzochte types nog de grootste negatieve impact veroorzaken op de sternes (Tabel 10). Voor de geplande windturbines nr. 1-14 zijn er geen duidelijke indicaties van onvermijdbare en onherstelbare schade aan de fauna in het natuurreservaat (VEN gebied) Baai van Heist ('verscherpte natuurtoets VEN').

Er zal echter wel een negatieve impact optreden, zowel op de broedvogels (sternes, zie boven) als niet-broedvogels in het Vogelrichtlijngebied nabij de windturbines, waarbij de impact op de sternes tijdens het broedseizoen volgens onze huidige inschatting nog de belangrijkste zal zijn. In de veronderstelling dat de vlieghoogteverdeling en vliegroutes van meeuwen ook in de toekomst ongeveer gelijk blijven, zou het aantal aanvaringssslachtoffers van meeuwen (en andere aanwezige broedvogelsoorten) waarschijnlijk gelijk blijven of zelfs minder zijn dan bij de huidige windturbines. De impact van de bestaande turbines op meeuwen kan voorlopig niet echt significant genoemd worden op de populatie, maar het gaat toch om een relatief grote impact die nauwkeurig dient opgevolgd te worden voor eventuele significante effecten in de toekomst. Door plotse veranderingen van foerageer- en broedgebied kan de situatie immers snel veranderen.

Naar verwachting zullen de effecten vleermuizen relatief beperkt blijven.

De geplande windturbines kunnen volgens de analyse een verhoogde impact veroorzaken op watervogels (verstoring) en seizoenale trekvogels, in vergelijking met de huidige situatie. Dit verhoogd risico zal vooral gelden voor kleine trekvogels (zangvogels) langs de oostelijke strekdam. Het gebrek aan specifieke telgegevens van seizoenale trekvogels (zeker 's nachts) in Zeebrugge is wel een probleem bij het bepalen van de mogelijke impact. Op basis van de beschikbare gegevens (o.a. de beperkte effecten van de huidige 600 kW windturbines) kunnen we wel inschatten dat de impact van de geplande turbines op watervogels en seizoenale trekvogels hoogstwaarschijnlijk niet significant zal zijn, maar om deze impact zoveel mogelijk te beperken, adviseren we wel om niet het hoogste type van windturbine te plaatsen. Om zowel de effecten op sternes, meeuwen en seizoenale trekvogels zoveel mogelijk te beperken, adviseren we dus om alleszins een type windturbine te plaatsen met middelgrote ashoogte, meerbepaald de Vestas V52 (850 kW) met ashoogte van 65 of 70 m.

Om te anticiperen op onvoorziene situaties (verandering van vlieghoogte) en om de impact nog meer te beperken, werd in een voorgaand INBO-advies voor een eerste plan van 12 windturbines (Aspiravi 2006) aangeraden om aan de oostelijke strekdam nog meer tussenruimte te creëren, door één of enkele van de daar geplande turbines naar een alternatieve locatie (LNG dam) te verplaatsen, en een nieuwe opstelling te maken met gelijke grotere tussenruimte (zie advies 'INBO.A.2006.121' in Everaert (2006b)). In vergelijking met het eerste plan (12 windturbines) heeft de projectontwikkelaar Aspiravi het advies om eventueel nog enkele bijkomende turbines te plaatsen op de LNG-dam goed opgevolgd, maar het daaraan gekoppelde advies om dan op de oostelijke strekdam meer tussenruimte te creëren door één of enkele turbines daar te schrappen werd echter niet gevolgd in het huidig voorliggende plan.

Om de ingeschatte negatieve impact van de geplande windturbines in het huidig voorliggende plan zoveel mogelijk verder te beperken, en te anticiperen op mogelijk onvoorziene omstandigheden, moet

het voorzorgsprincipe worden toegepast, en adviseren we in toepassing van o.a. de ‘algemene natuurtoets’ (artikel 16, Decreet Natuurbehoud), de ‘verscherpte natuurtoets van de speciale beschermingszone’ (artikel 36ter §3 = ‘passende beoordeling’, Decreet Natuurbehoud), alsook artikel 36ter §1-2 (Decreet Natuurbehoud) en de ‘zorgplicht’ (artikel 14, Decreet Natuurbehoud), om in eerste instantie de geplande windturbines met nummers 3, 4 en 5 tijdelijk stil te leggen tijdens de dagperiode in het broedseizoen van de sternes. Enkel op die manier kan er doeltreffend vermeden worden dat er na het plaatsen van de nieuwe turbines nog belangrijke aantallen sternes in aanvaring komen met de turbines. Op basis van de huidig gekende situatie, kunnen we immers inschatten dat in die zone ook in de nabije toekomst de meeste dagelijkse vliegbewegingen van sternes zullen plaatsvinden en dus ook de meeste slachtoffers zullen vallen. De impact op de fauna (specifiek sternes) moet na het plaatsen van de geplande windturbines uiteraard verder onderzocht worden. Dit kan gebeuren in het kader van het bestaande monitoringproject op het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO). Uit deze monitoring zal dan jaarlijks geadviseerd worden welke windturbines moeten stilgelegd worden en in welke periode. In het begin van het broedseizoen is het immers mogelijk om goed in te schatten waar zich de meeste vliegbewegingen zullen voordoen. De details hiervoor zullen worden bepaald door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) in overleg met het INBO. Indien aan deze voorwaarde is voldaan, kan het INBO de geplande windturbines met nummers 1-14 in het huidig voorliggende plan positief adviseren. Als de windturbines met nummers 1-14 in het huidig voorliggende plan zouden worden goedgekeurd door de vergunningsverlenende instanties, dan moet deze voorwaarde duidelijk worden opgenomen in de vergunning van het windpark.

Een dergelijke maatregel (voorwaarde) is zeker gegrond. De ‘algemene natuurtoets’ zegt dat “in het geval van een vergunningsplichtige activiteit de bevoegde overheid er zorg voor draagt dat er geen vermijdbare schade kan ontstaan door de vergunning te weigeren of door redelijkerwijze voorwaarden op te leggen om de schade te voorkomen, te beperken of te herstellen. De algemene natuurtoets gaat na of vermijdbare schade wordt veroorzaakt. Vermijdbare schade is de schade die kan vermeden worden door de activiteit op een andere wijze uit te voeren (bijvoorbeeld met andere materialen, op een andere plaats,...). Er is een sterke consensus dat de locatiekeuze voor windturbines van doorslaggevend belang is bij het vermijden van een nadelige impact op soorten. Broedgebieden, pleister- en rustgebieden en belangrijke trekroutes van beschermde, bedreigde, kwetsbare of zeldzame soorten, moeten in toepassing van het voorzorgsprincipe dan ook vermeden worden voor de inplanting van windturbines “ (Vlaamse regering 2006). Het opleggen van de nodige voorwaarden staat o.a. ook duidelijk beschreven in de ‘verscherpte natuurtoets van de speciale beschermingszone’.

“ Einde citaat besluit uit adviesnota INBO.A.2007.82.

Voor de uitgebreide analyse van de effecten en onze voorgestelde alternatieven, verwijzen we naar het advies zelf (bijlage).

Specifiek voor het nu voorliggende plan van Aspiravi (14 turbines) adviseert het INBO dus positief mits voorwaarde, namelijk om in eerste instantie uit voorzorg de geplande windturbines met nummers 3, 4 en 5 tijdelijk stil te leggen tijdens de dagperiode in het broedseizoen van de sternes. De details hiervoor kunnen worden bepaald door ANB buitendienst West-VI. in overleg met het INBO. De impact op de fauna (specifiek sternes) moet na het plaatsen van de nieuwe windturbines continu verder onderzocht worden (net zoals nu het geval). Dit kan gebeuren in kader van het bestaande monitoringproject op het INBO. Uit deze monitoring zal minstens jaarlijks geadviseerd worden welke windturbines moeten stilgelegd worden. Als er geen belangrijke problemen door aanvaring en/of verstoring worden verwacht, dan kan het INBO ook meteen adviseren dat geen enkele windturbine moet stilgelegd worden. Maar die beslissing zal dus afhangen van het onderzoek. We nemen aan dat er al tijdens het eerste of tweede broedseizoen (na plaatsing van de nieuwe turbines) genoeg duidelijkheid zal zijn daarover.

In ieder geval moet het mogelijk zijn om bij elke opstelling van windturbines (ook in geval van de door het INBO voorgestelde alternatieven) op elk moment windturbines onmiddellijk stil te leggen als uit onderzoek blijkt dat die een belangrijke negatieve impact door aanvaring en/of verstoring hebben op de avifauna. De details hiervoor kunnen worden bepaald door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) in overleg met het INBO.

Om een negatieve impact op broedende sternens en andere broedvogels te vermijden (door predatie van hun eieren tijdens verstoring), mag de afbraak en wederopbouw van de windturbines op de oostelijke strekdam thv. het sternenschiereiland alleen plaatsvinden buiten het broedseizoen (broedseizoen = ca. 1 april tot 1 augustus).

De bovenstaande voorwaarden moeten duidelijk worden opgenomen in de uiteindelijke vergunning van het windpark.

Tot slot willen we ook opmerken dat in de bouwaanvraag (met milieunota) geen duidelijke verwijzing werd gemaakt naar de passende beoordeling. Het advies van het INBO op vraag van Aspiravi (advies INBO.A.2007.82., Everaert 2007, zie bijlage) heeft een onderdeel 'passende beoordeling' (geïntegreerd met natuurtoetsen), maar in de uiteindelijke bouwaanvraag werd niet volledig rekening gehouden met dit advies. Een argumentatie waarom de vergunningsaanvrager afwijkt van het advies, en verdere uitwerking van de voorgestelde alternatieven, ontbreekt.

Hoogachtend,

Joris Everaert,
Wetenschappelijk attaché – Bioloog
Afdeling Soorten

Jos Van Slycken,
waarnemend administrateur-generaal

**Referenties en volledige analyse voor de geplande retrofit van de windturbines Zeebrugge:
Zie advies INBO.A.2007.82. (Everaert 2007) in bijlage.**

Everaert J., 2007. Retrofit windturbinepark haven Zeebrugge. Evaluatie mogelijke impact op de fauna. Passende beoordeling, algemene natuurtoets en verscherpte natuurtoets VEN. Update van eerdere adviesnota INBO.A.2006.121. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Adviesnota INBO.A.2007.82., 31 mei 2007, Brussel.